

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ БАЊА ЛУКА
FACULTY OF PHILOSOPHY BANJA LUKA
Булевар војводе Петра Бојовића бр. 1а, Бања Лука
телефон: 051/322-780, 322-790, 323-080, 323-530
e-mail: fil.fakultet@blic.net

Број: 07/3.1666-1/14

Дана: 11.09.2014. године

На основу члана 71. Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број 73/10, 104/11, 84/12 и 108/13) Наставно-научно вијеће Факултета, на сједници одржаној 11.09.2014. године донијело је сљедећу

О Д Л У К У

о усвајању Извјештаја комисије за оцјену докторске дисертације

1.

Усваја се Извјештај комисије за оцјену докторске дисертације кандидата мр Сенише Лакића, под насловом «МУЛТИМЕТОДНА ВАЛИДАЦИЈА ПСИХОМЕТРИЈСКИ ДЕФИНИСАНОГ КОНСТРУКТА САВЈЕСНОСТИ».

2.

Ментор код израде докторске дисертације био је др Панта Ковачевић, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Београду.

3.

Саставни дио ове Одлуке је извјештај Комисије за оцјену докторске дисертације.

4.

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења.

Достављено:

1. Именованом
2. Сенату
3. Рачуноводству
4. У досије

Д Е К А Н

Проф. др Драго Бранковић

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ: ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЈЕШТАЈ
о оцјени урађене докторске тезе

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

На основу члана 71. Закона о високом образовању, Наставно научно веће Филозофског факултета у Бањој Луци, на седници одржаној 2.7.2014. године, донело је решење број 07/3.1305-29/14 о именовању комисије за оцену и одбрану докторске дисертације под називом: „МУЛТИМЕТОДНА ВАЛИДАЦИЈА ПСИХОМЕТРИЈСКИ ДЕФИНИСАНОГ КОНСТРУКТА САВЈЕСНОСТИ“, кандидата мр Синеше Лакића. Комисију чине:

др Владимир Хедрих, ванредни професор, Психологија, Филозофски факултет Универзитета у Нишу (председник).

др Владимир Турјачанин, ванредни професор, Социјална психологија, Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци, члан.

др Ђорђе Чекрлија, доцент, Психологија личности и Методологија психолошких истраживања, Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци, члан.

др Панта Ковачевић, ванредни професор Филозофског факултета у Београду, Психологија (Катедра за методологију психолошких истраживања), члан - ментор.

Датум и орган који је именовао комисију. Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звање, назив уже научне области за коју је изабран у звање и назив универзитета и факултета у којој је члан комисије запослен.

1. УВОДНИ ДИО ОЦЈЕНЕ ДОКТОРСKE ТЕЗЕ

Докторска дисертација „МУЛТИМЕТОДНА ВАЛИДАЦИЈА ПСИХОМЕТРИЈСКИ ДЕФИНИСАНОГ КОНСТРУКТА САВЈЕСНОСТИ“ кандидата мр Синеше Лакића састоји се од 164 стране текста и садржи 62 табеле. Након уводног дела у ком су представљене теоријске поставке истраживања те презентовано актуелно стање у области истраживања конструкта савесности, приказано је 6 посебних студија које представљају тему ове докторске дисертације. Иако теме студија конвергирају и све заједно представљају различите начине валидације конструкта савесности применом разнородних метода, свака студија садржи посебна методолошки део, резултате и дискусију. Након приказа појединачних студија следе заједнички Закључци, а након тога Преглед литературе и Прилози.

У Уводном делу (1-10) кандидат даје преглед тренутно стања истраживања у области истраживања конструкта савесности. Даје систематичан преглед

постојећих знања и указује на постојеће недостатке и некохерентности које постоје у том погледу, а чијем превазилажењу намерава помоћи овим истраживањем. Кроз представљање теорије, кандидат долази и до проблема истраживања које је предузео, као и до општег циља представљеног докторског истраживања.

Свако од шест посебних поглавља у којима су представљене појединачне студије (10-144) састоји се од методолошког дела, дела са резултатима и дискусије.

Следи део који представља заједничке закључке из свих 6 студија (144-146).

Поглавље Литература (146-163) садржи исцрпан попис референци наведених у тексту односно коришћене литературе.

У последњем делу – Прилозима (163-164) аутор наводи три табеле које су помињане али нису наведене у главном делу текста, као и попис индикаторских понашања која су коришћена као индикатори за бихејвиоралну процену савесности.

Рад је писан јасно, добрим научним стилем и садржи све потребне елементе које једна добра докторска дисертација треба да има.

а) Истаћи основне податке о докторској тези: обим, број табела, слике, број цитиране литературе и навести поглавља.

2.УВОД И ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ

Савесност представља веома важан конструкт у савременој психологији индивидуалних разлика, али истовремено не постоји сагласност око неколико кључних теоријских аспеката. Иако је више веома утицајних истраживања објављених у задњих неколико деценија указало на примарни значај конструкта савесности за предикцију низа друштвено важних понашања, од различитих аспеката успешности на послу, преко образовног односно академског постигнућа, па до ствари попут брачне стабилности и броја деце (нпр. Schmidt i Hunter, 1998, Poropat, 2009, Roberts i Bogg, 2004), и даље постоје разлике у операционализацијама овог конструкта код различитих аутора. Такође, када је мерење конструкта савесности у питању на српско-хрватско-босанском говорном подручју у употреби је већи број разнородних инструмената, али само за пар њих постоје адекватне валидационе студије објављене у научној периодици.

Ово истраживање предузето је са циљем да се на нашем говорном подручју мултиметодно валидира конструкт савесности, односно његове постојеће операционализације на нашем говорном подручју. У том смислу циљеви овог докторског истраживања били су да се упореде психометријске карактеристике неколико различитих поступака за мерење савесности, испита унутрашња структура мера савесности, провери њихова конвергентна и дискриминативна валидност у простору осталих особина личности, испита веза упитничких добијених мера овог конструкта са социјално пожељним одговарањем и понашајно процењеном савесношћу (дневничка процена), те коначно да се провери екстерна валидност овог конструкта.

Када је у питању теоријска заснованост овог рада кандидат мр Сениша Лакић се у одређивању конструкта савесности ослања пре свега на актуелну теоријски модел Великих пет. У уводном делу наводи преглед истраживања која су до сада спроведена са циљем проучавања овако дефинисаног конструкта савесности. Представља више веома утицајних метааналитичких, као и појединачних студија које су се бавиле структуром овог конструкта и његовим везама са различитим аспектима понашања. У уводном делу детаљно разматра различите поступке мерења савесности, те факторе који се у литератури помињу као могуће сметње ваљаној процени савесности (нпр. Социјално пожељно одговарање, недовољна

способност особе да процени сопствено понашање и сл.). Кандидат детаљно и веома студиозно разматра резултате ових истраживања указујући на проблеме који и даље остају нерешени када је научно разумевање овог конструкта у питању, а чијем решавању доприноси својим истраживањем.

Примарни допринос ове докторске дисертације корпусу психолошких знања о конструкту савесности огледа се пре свега у поређењу резултата различитих метода мерења савесности, као и обезбеђивању детаљних података о структури и функционисању мера савесности у нашој култури. Посебан допринос ове дисертације огледа се у обезбеђивању података о односима мера савесности које се добијају методом самопроцене са мерама које се добијају на основу процене понашања, као и о везама конструкта савесности са различитим значајним екстерним варијаблама. Научно знања су овом дисертацијом обогачена и за детаљне податке о сличности и разликама између мера савесности које се добијају различитим методама од којих су сви у широкој употреби у науци.

Из свега наведеног следи да је тема дисертације коју је поднео мр Синиша Лакић, актуелна и значајна, да је рад заснован на најновијим и најзначајнијим сазнањима из области психологије индивидуалних разлика, а да сама дисертација даје веома значајан допринос корпусу знања из ове области.

- а) Укратко истаћи разлог због којих су истраживања предузета и циљ истраживања;
- б) На основу прегледа литературе сажето приказати резултате претходних истраживања у вези проблема који је истраживан;
- в) Навести допринос тезе у рјешавању изучаване проблематике;
- г) У прегледу литературе треба водити рачуна да обухвата најновија и најзначајнија сазнања из те области код нас и у свијету.

3. МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД РАДА

Основни узорак учесника у овом истраживању чинила је група од 555 студената Универзитета у Бањој Луци који су попуњавали основне инструменте који су коришћени у овом истраживању. То су различите актуелне мере које се у истраживањима и у пракси користе за процену савесности – BFI, NEO PI-R Савесности, NEO FFI савесност, CSS и IPIP NEO савесност. Поред ових инструмената испитаницима су задавани и други упитници односно појединачна питања која су имала за циљ да процене неке од додатних варијабли предвиђених планом истраживања. Како је заправо ова докторска дисертација реализована преко 6 појединачних и само донекле повезаних студија, неки од учесника из ове групе обављали су и неке додатне активности предвиђене планом појединачних студија – дневничку процену сопственог понашања, одговарање на упитнике под различитим условима и са различитим инструкцијама и слично. Студије које су спроведене у овом раду су следеће: У студији 1 кандидат је проверавао и поредио основна психометријска својства горе наведених мера савесности на узорку истраживања. У студији 2 кандидат је применом хијерархијске факторске испитивао заједнички простор савесности. Студија 3 посвећена је МТММ анализи добијених мера савесности у ситуацијама различитих метода процене (стандардна, искрена, процена од стране пријатеља). У студији 4 испитиван је значај социјално пожељног одговарања за процену савесности. Студија 5 посвећена је валидацији упитничких мера савесности њиховим поређењем са резултатима понашајне процене савесности. Коначно, у студији 6 кандидат приказује и разматра добијене везе мера савесности и различитих екстерних варијабли за које се зна да су повезане или чак детерминисане особином савесности.

Када је у питању методологија ове дисертације, можемо констатовати да су методе које кандидат примењује адекватне, тачне и савремене. Истраживање које је реализовано у складу је са темом докторске тезе која је одобрена. Величина узорка и примењене методе су адекватне да би се из њих могли извести подаци и закључци у вези са постављеним циљевима истраживања. Статистичке методе које кандидат користи су савремене, адекватне, вешто примењене и ваљано интерпретиране. Добијени резултати, као и сам поступак истраживања су у потпуности јасно и адекватно приказани.

- а) објаснити материјал који је обрађиван, критеријуме који су узети у обзир за избор материјала;
- б) дати кратак увид у примјењени метод рада при чему је важно оцјенити сљедеће:
- в) да ли су примјењене методе адекватне, довољно тачне и савремене, имајући у виду достигнућа на том пољу у свјетским нивоима;
- г) да ли је дошло до промјене у односу на план истраживања који је дат приликом пријаве докторске тезе, ако јесте зашто;
- д) да ли испитивани параметри дају довољно елемената или је требало испитивати још неке, за поуздано истраживање;
- е) да ли је статистичка обрада података адекватна;
- ж) да ли су добивени резултати јасно приказани;

4. РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

Први резултат истраживања представљених у овој дисертацији представља детаљан приказ и поређење психометријских карактеристика коришћених мера савесности. Резултати су показали да су ове мере, иако употребљиве, далеко од идеалних, а кандидат у раду детаљно разматра и анализира добре и лоше аспекте сваке од њих. Други једнако важан налаз је да, иако су сви примењени инструменти намењени мерењу у основи истог концепта савесности, они се у битној мери разликују у погледу тога који део домена савесности је репрезентован у њима. Резултати до којих је кандидат дошао применом постепене хијерархијске факторске анализе детаљно приказују ове разлике.

Трећи налаз је да су процене савесности које се добијају у стандардној истраживачкој ситуацији, довољно сличне онима које се добијају у ситуацији која наглашава искрено одговарање, као и резултатима који се добију када савесност испитаника процењује пријатељ, уз тенденцију да процене савесности од стране пријатеља теже да буду више.

Четврти главни налаз је да су мере са скале социјално пожељног одговарања прилично интензивно (корелација 0,5) повезане са испитиваном мером савесности. Кандидат констатује да је интензитет везе који је овде добијен виши од оне која је добијана у студијама других аутора.

Пети главни налаз је о томе да су корелације између упитнички добијених мера савесности (самопроцене) углавном средње повезане са бихејвиоралном мером процене савесности која је коришћена у раду.

Шести налаз потврђује знања о везама савесности са низом других екстерних варијабли – од конкретних савесних понашања до различитих демографских варијабли, што потврђује незаобилазност овог конструкта када је предвиђање друштвено важних понашања у питању.

Резултати које је добио кандидат у раду правилно, јасно и логично тумачи, систематично их упоређујући са резултатима других аутора уз веома висок степен аналитичности и критичности. Сазнања која су добијена у великој мери ће бити од користи истраживачима који раде у области индивидуалних разлика, као и практичарима који процену особина личности раде у пракси. Кандидат је у раду

јасно указао на сличности и разлике између различитих метода процене савесности. Детаљно је испитао проблем промене тестовних резултата са променама услова задавања, што је важан практична проблем и тема опширне дискусије када је селекциона примена тестова личности у питању. Може се закључити да резултати приказани у дисертацији кандидата мр Сенише Лакића представљају важан, вредан и супстантиван допринос знањима из области психологије индивидуалних разлика и мерења особина личности.

- а) Укратко навести резултате до којих је кандидат дошао;
- б) Оцијенити да ли су добивени резултати правилно, логично и јасно тумачени, упоређујући са резултатима других аутора и да ли је кандидат при томе испољавао довољно критичности;
- в) Посебно је важно истаћи до којих нових сазнања се дошло у истраживању, који је њихов теоријски и практични допринос, као и који нови истраживачки задаци се на основу њих могу утврдити или назирати.

5. ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ

Тема коју је кандидат мр Сениша Лакић одабрао, актуелна је, теоријски и методолошки прецизно утемељена, а резултати значајно доприносе корпусу научних знања о конструкту савесности, као и области психологије личности односно психологије индивидуалних разлика у целини. Теоријски приступ, анализа и интерпретација резултата истраживања засновани су на научним критеријумима и стандардима, а рад је у целини унапредио постојећа научна знања о конструкту савесности и тиме отворио бројне могућности за даља истраживања

У закључку, Комисија сматра да докторска дисертација под називом: „МУЛТИМЕТОДНА ВАЛИДАЦИЈА ПСИХОМЕТРИЈСКИ ДЕФИНИСАНОГ КОНСТРУКТА САВЈЕСНОСТИ“, кандидата мр Сенише Лакића задовољава све постављене захтеве за израду дисертације и представља оригиналан и значајан допринос науци.

На основу прегледа и оцене рукописа докторске дисертације, дајемо позитиван извештај о оцени докторске дисертације и предлагемо Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци, да се мр Сениши Лакићу одобри усмена одбрана докторске дисертације.

- а) Навести најзначајније чињенице што тези даје научну вриједност, ако исте постоје дати позитивну вриједност самој тези;
- б) Ако је приједлог негативан, треба дати опширније образложење и документовано указати на учињене пропусте, односно недостатке написане докторске тезе.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

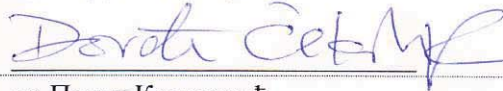
1. др Владимир Хедрих

2. др Владимир Турјачанин

3. др Ђорђе Чекрлија

4. др Панта Ковачевић

ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ: Члан комисије који не жели да потпише извјештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извјештај образложење, односно разлог због којих не жели да потпише извјештај.